

Iz rubrike: Brez zamere

<http://ablejec.nib.si/BrezZamere>

Koliko štejejo revije, ki so v mediani?

V vsakdanjih pogovorih o znanstvenih kazalcih uspešnosti se preveč ohlapno in napačno uporablja izraz "kvartil": ta naj bi pomenil nek interval vrednosti IF, ki določa skupino po kvaliteti razvrščenih revij. Tako naj bi bile revije lahko "v prvem kvartilu". To pa seveda ni res.

V "Pravilniku o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti" ARRS so revije posameznih področij glede na IF razdeljene v četrtine: "prvo četrtino revij" (z najvišjimi IF) do "četrti četrtine revij" (z najnižjimi IF). V dokumentih o Podatkih za razpise ARRS na spletnih straneh SICRIS najdemo pravilne formulacije npr. "IF 3 krat večji od spodnje meje zgornje četrtine revij SCI področja" in "članek v zgornji četrtini revij SCI področja". Po ogledu dostopnih dokumentov ARRS so razdelitve v skupine revij pravilno poimenovane, in v njih izraza "kvartil" ne omenjajo.

V pogovorih o kvaliteti revij pa pre pogosto slišimo, da je neka revija npr. v prvem kvartilu revij, kar je seveda napačno. Kvartili so namreč mejne vrednosti, ki v našem primeru ločijo posamezne četrtine revij. Omenjena spodnja meja zgornje četrtine revij je tehnično vzeto tretji kvartil: tri četrtine revij ima namreč IF manjši od te meje. Revija je lahko torej le v eni od četrtin revij, v prvem, drugem ali tretjem kvartilu pa seveda ne more biti, saj so ti mejne vrednosti (v tem primeru neka vrednost IF) in ne intervali.

Kaj pomeni izjava, da "je neka revija v drugem kvartilu"? Sliši se kar v redu, ali ne?. Težava v izražanju pa je hitro jasna, če pomislimo, katere revije so v mediani. Nesmisel izjave je bolj ali manj jasen – mediana je seveda število (ena sama vrednost) in revij pač ne morete uvrstiti v število. Vendar ima drugi kvartil še drugačno ime, rečemo mu tudi mediana. Zgoraj smo smo pravzaprav zapisali, da "je neka revija v mediani".

Težava je v razumevanju osnovnega statističnega pomena kvartilov – večinoma ljudje razumejo mediano kot (središčno) vrednost, nekako pa spregledajo, da so tudi kvartili (pa tudi npr. centili in decili) le mejne vrednosti in ne intervali vrednosti. Omenjena "zgornja četrtina revij" obsega torej revije, ki imajo IF med tretjim kvartilom IF (spodnja meja) in najvišjim IF v skupini.

Tako bo bolje, če uporabljamo pravilno poimenovanje skupin revij iz dokumentov in pravilnika ARRS in v bodoče govorimo o "četrtini najboljših revij" ali pa o revijah v "prvi četrtini revij".

prof. dr. Andrej Blejec
predsednik Statističnega društva Slovenije